

ISOÄIDIN LANNOITUSOPAS

Maa luonnonmukaisesti kuntoon puutarhassa

Kasvit tarvitsevat menestyäkseen lämpöä, valoa, kosteutta ja riittävästi ravinteita. Jos joku näistä tekijöistä jää heikoksi, kasvit kärsivät. Maassa saattaa olla niukasti ravinteita, jos sitä ei ole pitkään aikaan viljelty tai maan tilasta ei ole muuten huolehdittu. Monet kasvit, kuten kaali, sellerit, purjot ja valkosipuli vaativat menestyäkseen hyvän maan ja paljon ravinteita. Kaupan on tarjolla väki-, kivennäis- ja luomulannoitteita, mutta maan saa kuntoon myös kotikonstein pienellä rahalla.

Komposti

Hyvin maatonut kompostimulta panee kasvit kasvamaan. Se lisää maahan arvokasta humusta. Useimmiten siinä on myös riittävästi kivennäisaineita ja lannoitteita. Lisätyn kompostiin saadaan hyvästä tallilannasta. Eloperäisen talousjätteen kompostointiin tarvitaan kaikilta sivuiltaan jyräjöitä ja lintuja kestävästä materiaalista valmistettu kompostori, säiliö tai kehikko, johon on järjestetty hyvä ilmanvaihto. Viereen varataan säiliö seos- ja peiteainetta varten. Lisätyt talousjätteet peitetään aina peiteaineella ja seos muhii kompostissa talven yli. Keittiökompostissa lahonnut jäte ei ole vielä levityskelpoista kasvimaalle, se on hyvä jälkikompostoida. Keittiöjätteen kompostointi liittyy luontevasti puutarhajätteen kompostointiin. Kompostorin lähellä on kaksi kompostikehikkoa. Toisessa muhii puutarhajäte talven yli ja toisessa puoliksi lahonneesta puutarhajätteestä ja puolivalmiista kompostorituotteesta tehty komposti. Keväällä tämä sekakomposti on yleensä tarpeeksi lahonnut ja se on valmista multaa käytettäväksi kasvimaalle. Tyhjennettyyn kehikkoon lapioidaan sekaisin talven yli muhinut komposti kompostorista ja puoliksi lahonnutta puutarhajätettä toisesta kehikosta. Tämä kehikko on sen jälkeen valmis vastaanottamaan uutta puutarhajätettä samoin kuin kompostori keittiöjätettä ja kierto jatkuu.

Kateviljely

Jos puutarhurilla ei ole kompostia, hän voi saada maansa kuntoon kateviljelyllä. Kateviljelyssä maa on kaikkina vuodenaikoina katettu. Kateviljely voidaan aloittaa milloin tahansa, kunhan maassa ei ole lunta. Katteeksi käyvät hyvin erilaiset eloperäiset ainekset kuten ruohosilppu, niitetty heinä, naatit, puiden lehdet, olki rannan levät, risuhake ja kuorirouhe. Kaikkein ravinteikkainta katetta on tuore ruohosilppu tai niitetty heinä. Kun tällaista katetta levitetään ylt'ympäriinsä kylvöriivin reunoille ja taimien väliin, hyötykasvit lähtevät hyvin kasvamaan ilman muita lannoitteita. Tuoretta ruohoa voi kerätä pihanurmelta ja niityltä luonnonkasveista. Tuoreessa ruohossa on kivennäisaineita ja se sisältää kaikki kasvit tarvitsemat ravinteet.

Pihanurmelta ruohosilppua saadaan ilmaiseksi, koska ruoho on joka tapauksessa leikattava. Jos leikkuri on sivulle heittävä mallia, silppu haravoidaan heti leikkaamisen jälkeen kasaan ja viedään kasvimaalle kasvien väliin noin viiden sentin paksuiseksi kerrokseksi. Keräyslaitteella varustettu ruohonleikkuri on kuitenkin paras väline ruohon talteenottoon. Parasta ruohosilppua voi kerätä luonnonkasveista. Näitä niityiltä ja pientareilta niitettäviä kasveja voi jauhaa silppurissa tai kerätä kasaan ja pilkkoa yli ajaen ruohonleikkurilla. Katetta on tarpeen levittää kasvimaalle kaksi kertaa kesässä, mutta sitä voi lisätä useamminkin paljon ravinteita vaativille kasveille. Kate painuu kuivuessaan kasaan. Uusi kerros levitetään aina entisen päälle. Tuore ruohokate on oivallista lannoitetta maalle. Se vilkastuttaa maan pieneliötoiminnan ja maa muuttuu ajan mittaan ilmapaksiksi. Lierot lisääntyvät valtavasti katetussa maassa, sillä ruoho on lierojen ruokaa. Lieron lanta onkin parasta ajateltavissa olevaa lannoitetta kasvimaalle.

Kate pidättelee tehokkaasti rikkaruohoja. Kateviljelyssä maa on kaikkina vuodenaikoina katettu. Sitä mukaa kuin sato on syksyllä joltain lohkolta korjattu, maa katetaan naateilla, lehdillä, oljilla tai heinäillä. Näin estetään rikkaruohojen pesiytyminen pellolle ja maa saa suojaavan talvipeitteen ja samalla syyslannoituksen. Sitä ei tarvitse enää kääntää keväällä. Maatunutta katetta voi siirtää keväällä syrjään, jotta aurinko pääsee lämmittämään maata. Vain pinnallinen möyhennös haravalla on tarpeen, jotta kylvöpenkistä tulee valmis.

Vihantalannoitus

Ammattimaisessa luomuviljelyssä vihantalannoitus on käytetyin lannoitusmuoto. Sitä voidaan käyttää hyvin myös kotiviljelyssä. Vihantalannoitus tarkoittaa sitä, että jollakin lohkolta ei yhtenä vuonna viljellä juureksia tai vihanneksia, vaan maahan kylvetään jotain viherlannoituskasvia. Kotiviljelijä voi valita maanparannuskasvin, joka on samalla koristeellinen. Tällaisia ovat erilaiset apilat, kuten yksivuotiset persianapila ja veriapila. Sinimailanen,

hunajakukka, tattari ja keltalupiini ovat myös hyödyllisiä ja koristeellisia maanparannuskasveja. Härkäpapu oli ennen yleisesti käytetty perunan seuralaiskasvi. Kylvövakoon pantiin yksi pavunsiemen perunan viereen. Härkäpavun juurinysträt keräävät ilman typpeä ja näin papu lannoitti sopivasti perunaa.

Maanparannuskasveille varataan kotiviljelyssä ala, joka voi olla vaikkapa viidestä neliömetristä puoleen aariin. Vihantakasvusto voidaan kukkimisen jälkeen niittää maahan. Sen annetaan kuivahtaa maan pinnalla pari viikkoa. Sen jälkeen se muokataan kevyesti maahan. Vihantalannoitus parantaa maan rakennetta ja se lisää maan humus- ja typpipitoisuutta seuraavien kasvien käyttöön. Viherlannoituskasvit torjuvat tehokkaasti rikkaruohoja ja lisäävät maan pieneliötoimintaa. Useimmat viherlannoituskasvit, kuten apilat ja hunajakukka, ovat myös hyvää ruokaa mehiläisille ja muille pölyttäjäille. Viherlannoituskasvit ovat myös kasvitarhan koristeita sinne tänne kylvettyinä.

Tuhka/Kalkki

Uumajan yliopiston viimeisimpien tutkimustulosten mukaan maata ei tule kalkita, jos sitä lannoitetaan ruohosilpulla, palaneella kompostilla tai kompostoidulla karjalannalla. Nämä lannoitus- ja maan parannustoimet nostavat luontaisesti maan pH-arvoa, joka ulottuu syväälle maanmuokkauskerrokseen lierojen ja mikrobin toiminnan viikastumisen myötä. Tuhkan levittäminen tällaiseen maahan nostaa maan pH:ta siten, että hivenravinteiden kuten raudan, boorin, mangaanin ja sinkin liukoisuus kasvin käyttöön vähenee, eivätkä lierot ja bakteeritkaan viihdy siinä hyvin.

Nokkoskäyte ja nokkosvesi

Nokkonen on kotoisessa ympäristössämme tutkituista kasveista se, joka sisältää eniten kivennäisaineita ja vitamiineja. Nokkoskäyte edistää kasvua, sillä se nostaa maan pH-arvoa, jolloin ravinteiden käyttökelpoisuus paranee. Nokkoskäytteellä on suotuista vaikutus juurten kehittymiseen. Se on oivallista lannoitetta silloin tällöin kasvimaalle annettuna. Näin teet oivallisen nokkoskäyteen lannoitukseen: Kerää ämpäri täyteen nokkosensversoja ja täytä ämpäri vedellä. Anna muhia kaksi viikkoa. Käyte alkaa ajan oloon haista, mutta se ei ole pilaantumisen merkki. Siilaa nokkosens varret pois ja mittaa yksi litra 10 litran kastelukannuun. Laimennussuhde on siis 1:10. Kastele kannulla kasvien tyvelle, ei päälle. Pari päivää muhinnut nokkosvesi on sen sijaan kasvien terveystettä. Sitä ei laimenneta ja sillä kastellaan koko kasvi päältä päin. Kasvi virkistyy nokkosvedestä ja ötökät häipyvät kun kastelu toistetaan useaan kertaan.

Vahvaa lannoitusta vaativia kasveja ovat kaalit, valkosipuli, sellerit, purjo, kurkut, kurpitsat ja tomaatti.

Keskivahvaa lannoitusta, "vanhaa voimaa" vaativia kasveja ovat porkkana, palsternakka, punajuuri, nauris, lanttu, kyssäkaali, mangoldi, mustajuuri, retiisi, retikka, sipulit, peruja ja salaattit.

Maata lannoittavia kasveja ovat herne, härkäpapu, keltalupiini, pavut, persianapila, veriapila ja sinimailanen.

Vähäiseen kompostilannoitukseen noin kerran kesässä tyytyviä, humuspitoisessa maassa viihtyviä kasveja ovat useimmat yrtit, perennat ja kesäkukat.

Jotta kesäkukat kukkisivat jatkuvasti syksyyn asti, niitä tulisi lannoittaa miedolla kanankakkavedellä säännöllisesti.

Teksti: Tuovi Miettinen